

9/2018

XB10

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

ZAHRANIČNÍ POVÍDKY

Linda Nagata

Na noční straně Callisto

C. Stuart Hardwick

Sny Raketáků

DOMÁCÍ POVÍDKY

Radovan Kolbaba

Nevítaná pošta

Viktória Laurent-Škrabalová

Letuška smrti

Linda Sigmundová

Růžička

Vladimír Zábrodský

Za závojem

PUBLICISTIKA

Lucie Lukačovičová

APSFcon: Čína jede!

Miroslav Deglovič

Kir Bulyčov

Robert Kostěnek

Hra na Boha I

**Karl Bunker
Keson**

Cena: 95 Kč – 4 eura

9 771804 660004

S.R.O.

GDPR

Levně, rychle a kvalitně Vám poradíme s jeho zavedením

Co to je ?

GDPR (General Data Protection Regulation) je Obecné nařízení o ochraně osobních údajů, které poskytuje rámec pro dodržování souladu se zásadami ochrany osobních údajů v Evropě

Platnost GDPR:

Od 25. 5. 2018, v celé Evropské unii

Dnem platnosti nahrazuje zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a evropskou směrnici 95/46/ES

Co hrozí za porušení ?

Za porušení, nezavedení či nepřipravenost všem organizacím hrozí pokuta v maximální výši 20.000.000 EUR nebo 4 % z celkového ročního obrátu společnosti (vyšší z obou možností)

Zpracovatelům osobních údajů dále hrozí žaloby od subjektů údajů s nárokem na náhradu škody, organizace jsou vystaveny ztrátě důvěry a reputace.

Stále radíme se zavedením a zajištěním/udržením certifikace nejen následujících norem :

Řízení kvality	dle ISO 9001
Enviromentální management	dle ISO 14001
Management BOZP	dle BS OHSAS 18001
Ochrana Informací ISMS	dle ISO 27001

Při poradenství a certifikaci spolupracujeme s QES Cert s.r.o.

Pro naše klienty jsme schopni zajistit i provádění nezávislé revizní a inspekční činnosti, sledování měnící se legislativy (zejména ad OHSAS 18001, ISO 14001, ISO 27001+GDPR) a zajištění hospodářských a podnikatelských rizik.

**Předplatitelé časopisu XB - 1 mají automatickou slevu 10 %
na služby QSJ s.r.o. po celý rok 2018**

WWW.QSJ.CZ

XB1

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

Obsah

Zahraniční SF

Karl Bunker: Keson	3
Linda Nagata: Na noční straně Callisto	10
C. Stuart Hardwick: Sny Raketáků	17

Domácí SF

Viktória Laurent-Škrabalová: Letuška smrti	25
Radovan Kolbaba: Nevítaná pošta	33
Linda Sigmundová: Růžička	43
Vladimír Zábrodský: Za závojem	54

Publicistika

Lucie Lukačovičová: APSFcon: Čína jede!	60
Miroslav Deglovič: Kir Bulyčov	63
Robert Kostěnek: Hra na Boha I	64

Fantastická věda

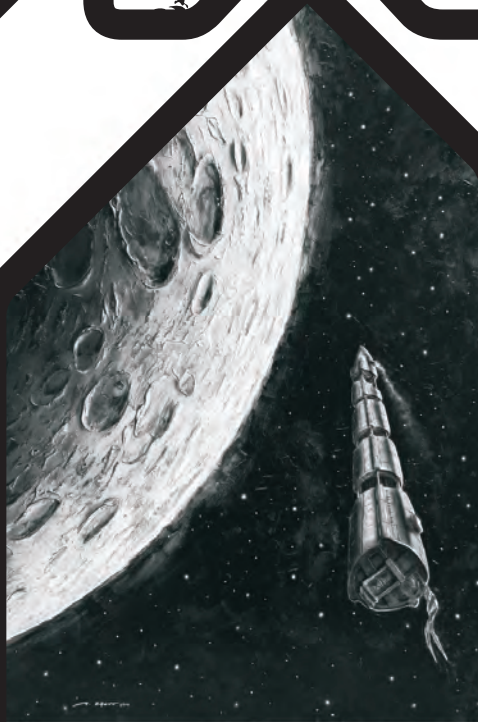
‘Oumuamua přestupuje zpět mezi komety; První život na zemi byl růžový; Navrácené vzpomínky z dětství	62
--	----

Filmfaroniáda

<i>Filmové premiéry; Děsivé dědictví; První očista; Muž, který zabil Dona Quijota; Ant-Man a Wasp; Klapka!</i>	69
--	----

Vivisektor

<i>Čtenáři čtenářům; Petr Němec:</i> Vězni svobody; Clark Ashton Smith: Mimo prostor a čas; Vladimír Šlechta: Zima v Thonnierice; Anthony O'Neill: Na odvrácené straně; Christopher Golden: Peklo z Araratu; James Islington: Stín věcí ztracených; Kristen Cicarelli: Iskari - poslední Namsara; Joav Blum: Tvůrci náhody; Matt Haig: Vězeň času; Bob Shaw: Jiné dny, jiné oči; Anthony Ryan: Oheň probuzení; Netvora 1: Probuzení; <i>Spider-Woman; Nové knihy</i>	73
---	----

Šéfredaktor

Vlado Ríša
risa@casopisxb1.cz

Zástupce šéfredaktora

Jaroslav Jiran
jjiran@casopisxb1.cz

Redaktor

Martin Šust
sust@casopisxb1.cz
Časopis XB 1 s.r.o.

Praha 1, Nám. Republiky 1081/7
PSČ 110 00

www.casopisxb1.cz

Tisk

tmv a. s.

Distribuce

společnosti holdingu PNS a. s.
prodejny firmy Relay

Předplatné

SEND s.r.o.

(www.send.cz/casopis/728/xb1)

Číslo vychází 5. 9. 2018

Cena 95 Kč (4 EURA)

© Casopis XB1 s.r.o.

ISSN 1804-6606

MK ČR E 19853

Přetisk a jakékoli šíření povoleno
jen se souhlasem vydavatele.

Titulní strana Martin Zhouf

Bílovecký Parcon

Musím se přiznat, že se mi le-
tos na Parcon moc nechtělo.
Důvody jsem měl dva: pří-
šerná vedra sužující větší část
Evropy (což by mi nevadilo,
kdyby se to netýkalo Česka)
a poměrně velká vzdálenost
Bílovce od Prahy.

Ta vzdálenost se ukázala být víceméně iluzorní,
neboť tři hodiny v klimatizovaném vlaku utekly
jako voda. S vedrem nenadělali nic ani hlavní po-
řadatelé Pavel Poláček a Aleš Koval, ale měli vel-
kou oporu v samotném městě Bílovci. Zámek,
v němž se většina povídání (míněno jak předná-
šek, tak posezení u baru), jak už to u kamenných
staveb bývá, v sobě udržoval snesitelnou teplotu
a akce, které se nekonaly přímo v něm, byly
coby kamenem dohodil a měly podobné teplotní
vlastnosti. V tomto směru hrozilo jediné nebez-
pečí - přechody do nižších teplot mohly slabším
povahám přivodit angínu či něco podobného.
Opravdu, přejít ze třiceti pěti stupňů venku do
baru v katakombách (jen večer), které měly ko-
lem patnácti stupňů bylo drastické, ale scifisti to
zvládli.

Jinak o samotném Parconu nelze hovořit jinak
než v superlativech. Po dlouhých letech to byl
con zaměřený pouze na literaturu. Znamenalo to
sice menší návštěvu než leckde jinde, ale byl to
Parcon, který nebyl jenom nevýznamným přívěs-
kem či linií v programu.

Přítom základní motto conu: **Bez překladu to ne-
jde** pro mne bylo zpočátku nepříliš atraktivní,
zvlášť když pořadatelé chtěli povídání i po mně
(o:))))).

Samozřejmě, že ne všichni povídali o překládání,
například Daniela Kovářová nám názorně uká-
zala, jak v našem právním státu může scifista do
zdi zákona narazit přímo hlavou. Ondra Neff po-
vykládal, jak daboval filmy za hlubokého totáče,
a to ještě stačil zaskočit v roli krále při zahájení
skupinou historického šermu. Martin Klíma popo-
vídal o hře Kingdom Come: Deliverance. O čem
hovořili překladatelé a spisovatelé Vilma Kadleč-
ková, Julie Nováková, Honza Kotouč, Františka
Vrbenská, Dana Krejčová, Míra Žamboch, Ďuro
Červenák a další ani nemusím psát. Pro mne byla
vrcholem přednáška Jarka Nohavici, který tento-
krát neměl koncert (škoda), ale povídal nám
o překladu či přebásnění nejen poezie, ale také
třeba oper. A závěrečný monolog *Být či nebýt*
v ostravštině byl přímo geniální.

Výstava obrazů Martina Zhoufa a dalších malířů,
právě tak jako výstava artefaktů z dějin fandomu
byly tou pověstnou třetíčkou na dortu.

Takže na závěr: *kdo jste tam nebyli, udělali jste
děsnou chybu!*

Vlado Ríša

Prodejci XB-1

Pokud máte problém sehnat náš časopis a nechce se vám si ho předplatit, tak máte možnost najít prodejnu, která je nejbližší vašemu bydlišti či pracovišti. Distributor nám poskytl letošní seznam prodejců. Ten naleznete na našem webu na adrese:

<http://www.casopisxb1.cz/distribucni-mista/>

Aeronautilus

Výsledky čtrnáctého ročníku ankety **Aeronautilus** oceňující nejvýznamnější díla žánrů sci-fi, fantasy a hororu byly tradičně vyhlášeny v rámci závěrečného večera na Festivalu fantazie v Chotěboři dne 7. července 2018. V knižní kategorii se prosadilo autorské duo **Františka Vrbenská a Lucie Lukačovičová** s románem *Hořící kůň*. **Františka Vrbenská** si odnesla rovněž cenu za povídku *Zlaté mlhy na pobřeží* z antologie *Žena se svou*. Nejlepší obálku minulého roku vytvořil **Milan Fibiger**. Cenu pro nejlepší web si vysloužili tvůrci internetové stránky *vanili.cz*. Ceny pro velmistry žánru si po zásluze odnesli **Jiří Pavlovský** v organizátorské lóži a **Miroslav Žamboch** v lóži autorské.

Výsledky 37. ročníku Ceny Karla Čapka

Na Parconu v Bílovci byly 4. srpna 2018 vyhlášeny výsledky Ceny Karla Čapka. Přehled vítězů v jednotlivých kategoriích:

Mikropovídka

1. Tom Hadrava: Šupiny ve skříní – udělena cena Pulec

Krátká povídka

1. Irena Moravcová: Konference v Opavě – udělena cena Pulec

Povídka

1. Jana Vaňková: Zpěv umlčených ptáků – udělena cena Mlok

Novela

1. Kamila Minaříková: Neoplazmóza – udělena cena Pulec

Se všemi uvedenými povídkami a první novelou se můžete seznámit ve sborníku MLOK 2018, s dalšími pak příští rok v KOČASU 2019.

Kromě vyhlášení CKČ byly na Parconu 2018 v Bílovci uděleny i ceny Československého fandomu. *Cena ČS fandomu In Memoriam* byla udělena **Janě Rečkové** za její práci a propagaci fantastiky na poli literárním - ať už prostřednictvím vlastní tvorby, překladů nebo pomoci začínajícím autorům ve workshopech.

Mloka za zásluhy získal zasloužilý člen KLF **Aleš Koval** za svou celoživotní práci a propagaci sci-fi. Je to organizátor Parconů 1988, 1992, 2010 a konečně i 2018, dále organizátor Bílonů už od poloviny osmdesátých let až do dneška. Propaguje sci-fi také v místním regionálním tisku, rozhlasu i televizi (těch pořadů bylo už víc a dohlédání všech by bylo na dlouho). Cenu *Ludvík* si odnesl **Zdeněk Rampas** a nakladatelství Nová vlna za vydání kompletního sbornu povídek Františka Novotného Hvězdné hry.

A trocha statistiky na závěr:

Počet přijatých příspěvků: 24 mikropovídek od 22 autorů, 47 krátkých povídek od 45 autorů, 33 povídek od 32 autorů a 13 novel od 13 autorů.

Celkem to je 117 prací od 91 autorů (genderově je to téměř půl na půl - 45 žen, 46 mužů).

11 soutěžících přispělo do dvou kategorií, 5 do tří kategorií a ani jeden do všech čtyř.

1 autor poslal 5 příspěvků, 1 poslal 4 příspěvky, 3 poslali 3 příspěvky a 13 autorů 2 příspěvky.

Soutěž hodnotilo celkem 49 porotců, z toho 23 hodnotilo jednu kategorii, 5 dvě kategorie, 7 tři kategorie a 14 všechny čtyři kategorie. Mikropovídky četlo 30 porotců, krátké povídky 25 porotců, povídky 24 porotců a novely 31 porotců.

Jiřina Vorlová

Keson

(CAISSON)

Poprvé jsem Médu viděl v zimě roku 1871. Právě klečel a konejšivým hlasem tišil nemluvně. Dítě sedělo na klíně své matky, baculaté mladé ženy, jejíž výraz dával jasně najevo, že netuší, co si počít s tím obrovským medvědímu mužem, který zrohovatělým prstem šimral její miminko na tváři. Žena vešla do hlučné hospody před několika okamžiky, prohodila pár ostrých slov s krčmářem a pak si sedla k jednomu ze stolů. Její přítomnost upoutala určitou pozornost, protože vidět ženu v newyorských hospodách této kategorie byla dost vzácnost. Ale klečící muž si jí sotva všiml, zájímalo ho jen to dítě. Pokud šlo o batole, nový strejda ho zjevně dost bavil – smálo se a mávalo baculatou ručičkou, jak se snažilo zachytit prst, který ho lechtal po tváři. Po několika pokusech se mu to povedlo. Ručičkou sevřelo tu ohromnou kládu ukazováčku, který dokázalo obejmout jen z poloviny. Tím v hromotlukovi probudilo ještě větší nadšení – spustil vzrušený monolog, který zahrnoval několik frází v polštině prokládaných nesmyslnými kvokavými slabikami. Rozpoznal jsem variantu dialektu z východního pomezí, docela podobného mazovské polštině z kraje mého dětství, takže ve mně vyvolal záchvat stesku po domově.

Pak k němu přistoupil další muž. Podíval se na Poláka nesusohlavně, ale žena na něj okamžitě spustila tirádu. Zasypala ho proudem zlostných slov v angličtině s irským přízvukem tak rychle, že jsem nestíhal porozumět tomu, co říká. Když ta dvojice odešla, velký Polák si zase stoupl.

V téhle zemi jsem byl teprve krátce a měl jsem dojem, že mi pořád hrozí, že mě všechny ty podivnosti kolem zahltí. Spal jsem v jednom ze spousty pokojů nad hospodou na Nassau Avenue. Byl jsem ubytován s pěti dalšími spolubydlicími. Vzájemně jsme se mezi sebou neznali a zjevně patřilo ke zdejší tradici, že se k sobě budeme chovat jako cizí i nadále, i když jsme měli spací rohože rozvinuté jednu vedle druhé tak blízko, že jsme se téměř dotýkali. Opravdu se mi někdy zdálo, že odtažitý přístup k ostatním je pravidlo, které v Americe dodržují všichni. Brooklynskou čtvrt Greenpoint, kde jsem bydlel, obývala především směs německých a irských přistěhovalců doplněná o pár Poláků, jako jsem já, a asi tucet dalších národností, které se sem začaly postupně stěhovat. Takže všude, kam jsem se vrtl, byli lidé jiní než já a připadal jsem si jako nějaká rybka vhozená do cizího moře.

Ale tenhle nový člověk, i když jsem rozuměl jeho řeči, vypadal hodně zvláštně i v téhle zemi plné divných lidí. Jako hrubé dřevěné stoly a židle kolem nás – vypadal jako něco, co stloukl dohromady nějaký amatérský tesař. Nahrubo otesaný, vydlabaný a nařezaný, různé nepasující kousky jeho těla spojené rozmanitými kličky a hřebíky. Nos měl křivý a jedno oko bylo vždycky otevřené o trochu víc než druhé. Nějakou dobu se neholil a vlasy vypadaly, jako by je někdo ořezal kapesním nožem. Obličej měl hrbolatý a vrásčitý způsobem, který neumožňoval odhadnout jeho věk.

Seděl jsem u dlouhého stolu kus od místa, kde se usadilo to irské děvče, které čekalo na svého manžela. Když se muž, kterého jsem pozoroval, napřímil, zavolal jsem na něj v polštině. Hodně nahlas, abych překřičel okolní hluk. „Řekl bych, že doma budeš mít děťátko, které hodně miluješ.“

Ještě než jsem to dořekl, došlo mi, že jsem udělal hroznou chybu. Muž ke mně shlédl. Jeho obličej byl sice stále stejně nehybný jako kámen, ale jak jsem ho pozoroval, vypadalo to,

jako by zešedl a propadl se dovnitř. Odsunul prázdnou židli z druhé strany stolu naproti mně a pomalu se posadil. Dlouho mě zkoumavě pozoroval s výrazem, který na mě působil dost děsivě, dokud jsem si neuvědomil, že se vlastně vůbec nedívá na mě ani na nic jiného na tomhle světě. Nakonec zavrtěl obrovskými rameny, jako by ze sebe shazoval nějakou velkou zátěž. Pak se otočil a zařval na hospodského. Oslovil ho jménem a objednal si vodku a misku zelňačky. Když na stůl dorazila láhev se skleničkou, Méda si nalil plnou sklenku a vyprázdnil ji dvěma loky. Teprve pak se na mě podíval – teď už *opravdu* na mě – a pátravě zkoumal můj obličej. „*Mazowsze*“, řekl, jak hádal oblast mého původu dle mého přízvuku, stejně jako jsem prve odhadoval já jeho. „Varšava?“

„Kutno“, opravil jsem ho a pak jsem mu po americku podal ruku. „Štěpán Dudek.“

Sevřel mi ruku. „Méda“, představil se. Za celou dobu, co jsem ho znal, jsem se nikdy nedozvěděl jeho křestní jméno.

Na stůl dorazila miska polévky a krajíc chleba a Méda začal jíst. Pár minut se na mě ani nepodíval, ani nepromluvil a já začal uvažovat, jestli nezapomněl, že tam jsem taky – jestli těch pár slov, která jsme spolu prohodili, nebylo všechno, co jsme si kdy řekli.

Ale pak zvedl hlavu a podíval se mi do očí. Ukázal na svoji misku od polévky. „Předvedl jsem místnímu kuchaři, jak se dělá *kapuśniak*“, řekl mi. „Docela ujde.“ Otočil se na židli, znovu zavolal na hostinského jménem a objednal další misku polévky „pro mého krajana“. Pak si mě změřil pohledem, zkoumal všechno, co viděl z mého těla i z mého obličje. „Pracuješ v přístavu?“

Přikývl jsem.

„Vypadáš jako silný a zdravý chlap.“ Přešel do angličtiny a měl jsem dojem, jako by opakoval něco, co slyšel v tomhle jazyce. Znovu si nalil vodku a napil se – podivně jemné gesto na člověka jeho velikosti. „Nechceš si vydělávat dva dolary na člověka jeho velikosti.“ „Nechceš si vydělávat dva dolary a dvacet pět centů za den?“ zeptal se mě. „Pojď zítra se mnou, dám ti práci na stavbě mostu.“

Musel jsem se zatvářit dost přihloupě, protože Méda se šklebivě usmál. Dva dolary a dvacet pět centů bylo mnohem víc, než jsem si vydělal v docích, ale... „Myslíš na těch věžích?“ zeptal jsem se. Přemýšlel jsem o závažné výšce brooklynské věže. Slyšel jsem, že je dokončená teprve zpola, a přesto už byla vyšší než jakékoli dílo lidských rukou, jaké jsem kdy viděl.

„Ne!“ zavrčel Méda. Jeho hlas byl plný opovržení, jako by ukládání obrovských žulových bloků na místo stovky metrů ve vzduchu považoval za práci pro malé kluky. „Ne na věžích. Na kesonech! Brooklynská strana je už hotová, ale na newyorské straně je pořád práce na několik měsíců.“

„Keson!“ zopakoval jsem.

„Slyšel jsi o nich?“

„Něco jsem zaslechl“, připustil jsem. Ale nedodal jsem, že to, co jsem slyšel, znělo hrozně a nepochopitelně. „Ale já tomu moc nerozumím. Něco o práci pod vodou?“

„Ano!“ odpověděl Méda s jakousi bláznivou radostnou jiskrou v očích. „Pod vodou, ale ne *ve* vodě! Vysvětlím ti to.“ Oběma rukama uchopil misku s polévkou a posunul ji o trochu blíž ke mně. „Vypadá to takhle: tohle je Brooklyn.“ Zabodl svůj silný ukazovák na stůl mezi sebou a svou miskou polévky. „A tady je New York.“ Zabodl další prst na opačné straně misky.

Pak ukázal do misky. „Tahle polévka je East River; velká, široká řeka. Takže. Když chceš postavit takhle velký most, nejdřív musíš postavit dvě věže, na každém břehu jednu, ale obě musí stát v řece, ne až tady na nábřeží. Věže ponesou most, jasný? No jo! Ale jak postavit kamennou věž, která má základy až na dně hluboké řeky?“ Dal dva prsty k sobě a strčil je do své polévky až na ploché dno misky. „To je problém!“

Když si v americké hospodě objednáte vodku, dají vám k ní i sklenku, ze které potom pijete. Méda zvedl tu svou a obrátil ji do sebe. Pak ji nad polévkou otočil dnem vzhůru a pomalu s ní klesal směrem k její hladině. „Představ si, že to je vyrobené ze dřeva,“ řekl mi a poklepal na sklenku prstem levé ruky. „Představ si, že je to velké. Opravdu hodně velké. Pak to ale plave, vidíš?“ Držel skleničku tak, aby se jen dotýkala hladiny polévky. „A teď. S tím doplaveš na správné místo v řece a pak nahoru začneš pokládat kamenné bloky. Další a další kameny. Začneš stavět věž. Víš, co se děje? Tahle věc,“ ukázal na sklenku, „se začne potápět. Čím víc kamenů na ni položíš, tím hlouběji se potápí. Když naskládáš těch kamenů hodně, dosedne až na dno řeky.“ Zatlačil skleničku až na dno své polévky.

„To je chytré,“ řekl jsem.

Náhle se naklonil blíž ke mně a upřeně se na mě zahleděl těma svýma nestejně otevřenýma očima. „Špatně!“ opravil mě. „Tohle ještě není chytré, protože to ještě není všechno.“ Oko, které měl otevřené víc, se uvolnilo, zatímco to přimhouřené se dál tvářilo skepticky. „Co je na dně řeky, Dudku? Bahno, tak je to! Tyhle věže, které budou podpírat most, musejí být vysoký, obrovský! Vyšší než kostel Nejsvětější trojice, až ho dostaví! Chtěl bys něco takového stavět na bahně?“

V New Yorku jsem byl teprve krátce a kostel Nejsvětější trojice jsem ještě neviděl.

Méda teď přešel do chraplavého šepotu a potutelně se usmíval jako někdo, kdo vypráví vtip. „Teprve teď to začne být zajímavé, mladý Dudku. V tuhle chvíli nastupuješ ty. Ty a já a práce, kterou děláme.“ Opět ukázal na sklenku, kterou zatlačoval dnem nahoru do polévky. „Tohle je právě ten *keson*. Je to z francouzštiny a znamená to bednu. Protože to je přesně ono – velká dřevěná bedna otevřená směrem ke dnu. A v ní je přece vzduch. Když ji zatlačím do řeky nebo do polévky, zůstane v ní vzduch, ne? Jasný?“

„Jasný,“ přitakal jsem. „Vzduch.“

„No, a oni dělají, plukovník Roebing to dělá – on je šéf, vrchní šéf, šéfkonstruktér, jak mu říkají – plukovník Roebing to zařídí tak, aby sem dolů dovnitř mohli sestupovat lidi.“ Poklepal na skleničku. „Do kesonu sestoupí lidi, kteří tam kopají. Dýchají vzduch, který se dovnitř čerpá, a kopou a kopou a všechno bahno, které vykopou, se vynáší ven, takže ten keson potom postupně klesá do bahna na dně řeky. Lidi vybírají bláto, bahno a kameny z celého dna kesonu a postupně se prokopávají hloub a hloub do země, zatímco nahoru přibývají další a další kamenné bloky. Keson klesá stále hloub a hloub, dokud nedosedne na kamenné podloží.“ Uhodil pěstí do stolu. „Pevné.“

Upíral jsem zrak na Médovu sklínku od vodky ponořenou dnem nahoru v misce kalné polévky. „Uvnitř... té bedny... pod vodou... pode dnem řeky... Tam pracuješ? Kopeš?“

Usmíval se na mě a ukazoval při tom své velké žluté zuby. „Uvnitř, Dudku! Právě tuhle práci ti nabízím. Já už jsem pracoval na brooklynském kesonu. Teď ty a já budeme pracovat na newyorské straně. Sestoupíme tam dolů a budeme kopat a kopat.“ Přiblížil volnou ruku ke sklence, natáhl ukazovák s prostředníkem a ohýbal je, jak napodoboval hrabající nohy nějakého hlodavce. „A to není všechno,“ pokračoval a jeho úsměv znejistěl. „Musíš se toho dozvědět, naučit, zjistit mnohem

víc. Pro tuhle chvíli to ale stačí. Teď toho víš víc než já, když jsem začínal.“

Měl jsem spoustu otázek, a zřejmě jich bylo ještě mnohem víc, které jsem nedokázal položit, protože jsem toho zatím věděl moc málo, ale neřekl jsem ani slovo. Byla to práce, navíc dobře placená. Dva dolary a dvacet pět centů za den byla víc než za všechny ostatní práce, o kterých jsem kdy slyšel.

* * *

Druhý den ráno jsem stál na hromadě kamenů, která byla velká asi půl městského bloku. Kolem byly rozestavěné obrovské výložníkové jeřáby, parní stroje chrlicí černý uhelný kouř a bílou páru a všude muži na různých pracovních pozicích. S Médou jsme pracovali na první směně, náš den proto začínal v 6.00. Patřili jsme do shluhu asi stovky chlapů seskupených kolem malého otvoru uprostřed kamenné plošiny. Většina z těch lidí se tvářila uvolněně, takže bylo jasné, že vědí, o co tady jde, ale někteří z nás byli nováčci, jak nám říkal předák. „Nováčci, pojďte se mnou,“ vyzval nás. „Natlakuju se tam s vámi.“

„Natlakuju?“ zeptal jsem se Médi, protože se mi to moc nepozdávalo.

„To znamená projít přetlakovou komorou. To uvidíš.“ Předák nás provedl davem lidí a pak dolů po dlouhém točitém schodišti. Když schody skončily, okolní svět se zmenšil na malé kolečko světla nad námi a my jsme stáli na železných plošinách velikosti velké místnosti, kterou obklopovaly kamenné stěny. V podlaze byl zabudovaný čtvercový poklop, ke kterému předák přistoupil, otevřel ho, prolezl jím dolů a zavolal na nás, ať jdeme za ním. Jeden po druhém jsme vstupovali do průlezu a dolů po žebříku do další, menší místnosti. Tahle byla válcová a stěny měla také ze železa. V naší partičce nás bylo asi deset, v tomhle prostoru ovšem bylo dost místa nejmíň pro dvakrát tolik lidí. Předák vylezl po žebříku zpátky nahoru, zavřel dveře, kterými jsme vstoupili, a potom zavolal na Médu: „Otevři ventil, Mickey!“

Méda otočil kolem, které vypadalo jako zvětšenina kohoutku, a místnost naplnil kvílivý sykot. Ventilem se dovnitř hnál vzduch a přinášel s sebou dusivý příval tepla a vlhkosti. Po krátké době jsem cítil bolest v uších a bylo jasné, že ostatní z nás „nováčků“ zažívali stejné pocity. Předák na nás stále dokola křičel jedno slovo anglicky, byl jsem ale rozrušený tou bolestí tak, že jsem nedokázal pochopit význam toho slova. Polykej! přeložil mi to Méda co nejlásitěji. „Polykej, polykej!“

O několik minut později burácení ustalo a předák otevřel další poklop u našich nohou. Opět tam byl žebřík vedoucí dolů a předák šel zase jako první, po něm Méda a pak my ostatní.

Mohli jsme se klidně ocitnout v jiném světě, světě z nějakého horečnatého snu.

Vysvětlili nám, že keson je dřevěnými přepážkami podélně rozdělený do šesti oddílů a že my jsme v jednom z nich. Šířka komory proto nebyla tak velká, ale délka se zdála nekonečná, protější stěna nebyla v mlhavé tmě vůbec vidět. Strop jsme měli něco přes metr nad hlavami a podlaha, na které jsme stáli, byla z udusané hlíny se šterkem. V pravidelných intervalech byla na stěnách rozmístěna bílá světla tak jasná, že jste se přímo do nich ani nemohli podívat. I když byly jednotlivé svítílny tak jasné, vzduch prosycený parou jako by světlo pohlcoválo dříve, než dokázalo urazit větší vzdálenost. Poznal jsem, že stěny byly kdysi nabílené, ale bláto, které na ně cákalo několik měsíců je začernilo téměř celé, s výjimkou úzkého pruhu u stropu.

Jeden z mužů stojících vedle mě anglicky zanařoval a jeho hlas zněl tak podivně tence a slabě, že jsme se všichni obrátili k němu. Zopakoval to slovo, poslouchal sám sebe a pak se zasmál se slovy, že ten hlas je podobný hlasu jeho matky. Pak na

nás promluvil předák a jeho hlas se proměnil v tenké, sípavé hvízdání.

Nás nováčky poslali k polici, na kterou jsme si mohli uložit svoje kufříky s jídlem, a k věšákům, na které jsme si měli zavěsit kabáty a košile. Pak jsem si všiml, že všichni muži, kteří se „natlakovali“ před námi, byli svlečení do půl těla. Venku bylo chladné listopadové ráno, tady uvnitř ale bylo až moc horko a vlhko.

A vzduch... Zatím jsem si toho nevšímal, protože jsem byl ze všeho vyjukaný, teď jsem si ale uvědomil, že dýchám dost těžce, jako bych dlouho běžel. Vzduch byl hustý a líný; dalo nám práci nabrat ho do plic a pak ho zase vydechnout, jako bychom dýkali vodu. Někde hluboko v sobě jsem pocítil záblesk paniky; paniky, že se tady utopím. Méda mě svojí tlapou bouchl do zad. „Lepší je na vzduch nemyslet,“ poradil mi. „Prostě to dýchej a budeš v pohodě.“ Dokonce i hluboký Médův hlas tady zněl slabě a žensky. Chystal jsem se o tom zavtipkovat, ale vtom se na nás rozkřičel předák – tak silně, jak mu jeho oslabený hlas dovoľoval. Pobídl nás, že už se máme pustit do práce.

Naši práci bylo kopání. Přesně jak to popsal Méda se svou miskou polévky a sklenkou od vodky, naším úkolem bylo kopat hlínu pod vlastníma nohama i pod stěnami mohutné konstrukce, ve které jsme byli uzavřeni. Odhazovali jsme jednu lopatu hlíny za druhou. Hlínu jsme nakládali na kolečka, která jsme vyklápěli do prohlubně zaplněné vodou uprostřed kesonu. Z tohohle jezírka vedla obrovská trubka nahoru skrz strop až na povrch. Uvnitř byl umístěný korečkový dopravník, který vynášel zeminu ven na světlo. Kameny, které byly příliš velké na to, aby je nabral dopravník, rozbíjelo několik mužů krumpáči. Balvany, které byly pro muže s krumpáči příliš velké, jsme rozbíjeli střelným prachem. Ale já, stejně jako většina ostatních v kesonu, jsme jen a pouze kopali. Vrazit lopatu do písčité půdy, půdu nabrat a hodit do kolečka. A tak pořád dokola, tisíckrát a tisíckrát. Zdálo se absurdní, co jsme měli za práci – několik desítek mužů pomocí síly svých paží kopalo jámu, aby spouštěli tuhle monstrózní konstrukci ze dřeva a kamene hlouběji do země, jako farmář, který do země zatluče kůl oplocení. Méda mi ale vysvětlil, že keson byl vyměřený tak, aby denně klesl o pár centimetrů, během nějakých tří týdnů o metr. A tímhle tempem jsme měli nakonec práci dokončit. Věž bude mít svoje základy, most bude mít svoji věž a po nějakém čase se řeka dočká svého mostu.

A tak jsme házeli.

Při polední přestávce si Méda sedl na lavici umístěnou u jedné z vnějších stěn kesonu. V jedné ruce svíral obrovský sendvič a ve druhé držel láhev s pivem, kterou tůkal do stěny za námi. Znělo to kovově. „Vnitřek zvonu je oplechovaný,“ vysvětlil mi. „Tohle u brooklynského kesonu ještě nebylo, ten byl celý dřevěný. Jednoho dne – když už jsme byli s kopáním v kesonu skoro hotoví – jeden z dělníků podržel svíčku moc blízko u těsnicí koudele mezi trámy až u stropu, a ta začala hořet. Než si toho ohně někdo konečně všiml, stihl do dřeva vypálit docela velkou díru.“ Naklonil se blíž ke mně a podíval se mi do očí. „Tady dole se všechno neděje stejně jako nahoře v normálním světě. A oheň... oheň je jedna z věcí, která se chová *hodně* jinak.“ Ukázal na strop nad našimi hlavami. „Víš, že stěny i strop tohoto kesonu jsou tlusté? Hned několik vrstev těch nejpevnějších trámů. Strop je tlustý jeden a půl metru. To bylo dobře, protože oheň to nestihl propálit. Místo, kde vypukl požár, byl malý otvor, ne větší než moje ruka. Ale uvnitř trámů stropu se choval jako něco živého – straval pořád víc a víc dřeva a vypálil v něm velkou komoru. To ale nebylo to nejděivnější a vlastně ani nejhorší. Jakmile oheň začal, zdálo se, že ho nic nedokáže uhasit. Nejdřív jsme používali kbelíky s vodou. Pak

tam dostali velkou hadici s čerpadlem a do díry, kterou vyhloubil oheň, stříkali vodu. Ale vždycky, když vodu zastavili, oheň se zase rozhořel. Vypadalo to, že co nevidět spolkne celou horní část kesonu, a že nás zavalí kamenná věž nad námi a zaplaví všechna voda East River.“ Méda se odmlčel a uchechtl se a já věděl, že ho rozesmál vyděšený výraz v mojí tváři.

„A tak k nám sestoupil plukovník Roebing, náčelník a šéf-konstruktor,“ pokračoval Méda. „Řekl tesařům, ať navrtají sondy, aby bylo vidět, jak hluboko do dřeva ten oheň pronikl. Vrtali na různých místech a nacházeli ve dřevě žhavé uhlíky v hloubce půl metru, metru...“

Méda dojel svůj první sendvič a vylovil si z jídelního kufříku druhý, kterým obkroužil celý prostor. Jedl za dva, i na muže jeho velikosti, a vypil dvě lahve piva, které si přinesl s sebou. „Nakonec se plukovník Roebing rozhodl keson zaplavit. Poslal nás všechny ven a potom nechal vypustit všechny vzduchy, aby dovnitř mohla natéct voda a zaplavit celý keson. Nechtěl to udělat, protože měl strach, že voda, která se tam nahrne, by mohla keson zničit. Ale neměli jsme na vybranou; oheň by jiným způsobem nehasl. Chápeš? *Oheň by nehasl*. Ne tady dole. Ne s tím vším vzduchem.“ Méda máchl rukou v hustém, hutném vzduchu kolem nás.

„A povedlo se to?“ zeptal jsem se. „Zaplavit keson a uhasit oheň?“

„Samozřejmě! Plukovník je chytrý muž, který ví, co dělá. Zaplavili ho a nechali ho naplněný vodou celé dva dny. Tak konečně ten oheň uhasili. A voda keson vůbec nepoškodila. Jakmile vodu zase vypumpovali, vrátili jsme se dovnitř a za dva týdny jsme se s brooklynským kesonem dostali na podloží.“ Podíval se na mě s pokřiveným pyšným úsměvem. „Zakopali jsme ho čtrnáct metrů pod dno řeky.“

Zazněl gong oznamující konec času vyhrazeného na oběd a my jsme vstali a vrátili jsme se ke svým lopatám. Méda mě chytil za rameno. „Musíš to pochopit,“ radil mi a přiblížil se zase těsně ke mně. „Tady dole je všechno jinak.“ Ukázal na svůj kufřík s jídlem. „Vidíš, kolik toho sním? Tady dole jsme takoví všichni – ty se k nám do jednoho, dvou dnů přidáš taky. Ten vzduch s tebou něco dělá, s tvými vnitřnostmi, takže polykáš jídlo, jako ten oheň polykal dřevo kesonu. Tady dole je všechno jinak. Život je jiný, oheň je jiný. I kameny jsou jiné!“

Podíval jsem se na něj, protože jsem netušil, jak to myslí. „Kameny?“ zeptal jsem se ho, ale příliš pozdě; popadl svou lopatu a odešel na přidělené místo.

* * *

A tak jsme kopali. Když nám skončila směna, odešli jsme domů. A tak to šlo pořád dokola den co den. Jak Méda předpověděl, měl jsem v kesonu stejně velký hlad jako on. A na konci každého dne, když jsme se „odtlakovali“ a vystoupali po točících schodech do vnějšího světa s odpoledním sluncem a chladným listopadovým vzduchem, padla na mě drtivá únava neúměrná práci, kterou jsem udělal. Za tuhle svou slabost bych se styděl, zatímco jsem potácivě šlapal do schodů, ale viděl jsem, že všichni muži kolem mě na tom byli podobně. Když jste odešli z atmosféry v kesonu, něco z vás vysálo energii tak rychle, jako když vylijete vodu ze džbánu.

Pak jednou odpoledne, zatímco jsme čekali na loď, která nás měla odvézt na břeh, jeden z mužů vedle mě náhle vydal podivný klokotavý zvuk, celý se schoulil do sebe a popadl se za břicho. Po chvíli padl na kolena, tvář zkřivenou v agonii.

„Ach jo,“ zabručel Méda vedle mě. „To je kesonová nemoc.“

Jeho slova potvrdila můj odhad. Slyšel jsem o téhle nemoci, která postihovala dělníky z kesonů, teď jsem to ale poprvé viděl na vlastní oči. I tahle nemoc se stejně jako ostatní nemoci zdála

být náhodná a nevysvětlitelná. Nedalo se odhadnout, koho a kdy postihne. Říká se, že po prvním dni v kesonu může tahle nemoc postihnout i silného, svalnatého muže, zatímco nějaký drobeček dokáže dennodenně pracovat i několik měsíců. Rozmanitě mohly být i projevy téhle nemoci. Může to být bolest v kolenu nebo lokti, trýznivé žaludeční křeče, dočasné ochrnutí nohou nebo náhlé mdloby a bezvědomí. Také se říká, že na jiném místě v Americe, kde se stavěl most přes řeku Mississippi, na tuhle nemoc kesonoví dělníci umírali.

K nemocnému rychle přistoupili dva muži a pomohli mu na nohy. Zdálo se, že to jsou jeho přátelé. Naložili ho na přívoz a při cestě zpátky na břeh si k němu každý sedl z jedné strany. Možná se do práce vrátí další den, možná už nepřijde.

Pár dní po tom, co jsme viděli, jak ten muž onemocněl, si ke mně přisedl Méďa na jeho oblíbenou lavičku v rohu jednoho z vnitřních oddílů. „Podívej se na tohle,“ řekl mi, když se posadil. Vytáhl z kapsy kámen o něco menší než pěst a podal mi ho. Zpočátku jsem na tom kameni nic neviděl, na Méďovy opakované výzvy: „Podívej, podívej!“ jsem na něj pohlédl pozorněji. Z kamene částečně vyčnívala lebka nějakého malého zvířete se špičatými čelistmi se spoustou zubů. Až na ty zuby to vypadalo jako lebka ptáka, ale típoval bych to spíš na nějaký druh ještěrky.

„Plukovník Roebing,“ řekl mi Méďa, „říká těmhle kameným kostem ‚zkameněliny‘. A taky říká, že tady leží hrozně dlouho – z dob, kdy tudy dokonce ani netekla žádná řeka. Taky mi řekl, že v některých částech světa se nacházejí podobné kosti, které jsou ale obrovské – kosti z obřích oblud, které už dávno vymřely. Tady v okolí jsou jen tyhle menší, ale i tak je to zvláštní, když se nad tím člověk zamyslí, co?“ Vzal si ode mě kámen zpátky a pozorně se na něj zadíval. „Nacházím jich spoustu. Při kopání mám oči otevřené, a proto je nacházím. Někdy, když sem dolů přijde plukovník, zeptá se mě, jestli nemám nějaké dobré, a pak je ode mě koupí.“ Na chvíli zaváhal a pak se na mě podíval. „Chceš vidět ještě něco jiného, mladý Dudku? Podívej se sem.“ Přiblížil se ke mně, takže teď jsme byli těsně u sebe nad kamenem v jeho ruce. „Tam nahoře, ve světě s normálním vzduchem, jsou tyhle věci, ty zkameněliny, jako kámen. Kámen ve tvaru kosti, ale jen kámen. Ale tady dole... dokud zůstanou tady dole v tomto vzduchu...“ Sevřel kámen v dlaní jedné ruky a bříškem jednoho z prstů druhé ruky začal přejíždět po okraji čelisti. Pod tlakem jeho nehtu se odlupovaly šupinky kamene a odkrývaly tak bílou linii.

„Vidíš?“ Zvedl to blíž k mému obličejí. „Je to pořád kost, jako by to zvířátko poslo před rokem, možná ještě míň! Tady dole, v tomhle vzduchu...“ Odmlčel se a mrkl na mě tak, že užší ze svých očí úplně zavřel. „Bytosti neumírají tak snadno, tak úplně. Jako oheň v brooklynském kesonu, který nechtěl uhasnout. A teď, tady, jsme už hlouběji, než kam se dostal brooklynský keson.“

„Méďo,“ řekl jsem pomalu. „Co tím chceš říct? Myslíš si snad, že tyhle kosti nejsou mrtvé?“ Nevěděl jsem, jestli mám být ze svého přítele na rozpacích, nebo jestli jen nevtipkuje. Zjistil jsem, že Američané často rádi škádlí nás, přistěhovalce „přímo z lodí“ že nám vyprávějí divoké, hloupé historky jen aby zjistili, čemu všemu můžeme uvěřit. Možná se mnou Méďa hrál právě takovou hru.

„Ne, to jsem neřekl,“ namítl. „To zvíře je mrtvé. Bylo mrtvé předtím, než se dostalo pod zem. Poznám, když je něco mrtvé, Dudku, na to můžeš vzít jed.“ S tím se ode mě odvrátil a strčil si kámen zpátky do kapsy.

Pár dalších týdnů se se mnou Méďa skoro nebavil. V rozlehlém prostoru kesonu rozděleném do šesti komor to nedalo moc práce, když si člověk hleděl svého, přestože s ním tady

dole byla víc než stovka dalších. Pracoval jsem. Lopatou jsem nakládal hlinu, krumpáčem rozbíjel balvany, naučil jsem se, jak ve větších kamenech vyvrtat otvory pro střelný prach. A na konci každého dne jsem pil, jedl a spal a stýskalo se mi po domově.

Jednou odpoledne, když jsme se na konci směny řadili u přechodové komory, ke mě přišel Méďa. „Dudku, potřebuju tě o něco poprosit. O laskavost. Musím tě požádat o laskavost.“ To slovo řekl, jako by se za ně styděl.

„Samozřejmě, Méďo,“ odpověděl jsem. „Co mám udělat?“

„Chci, abys požádal o přeložení na druhou směnu. Víš...“ Očima nejistě těkal kolem. Něco takového jsem u něj ještě nikdy neviděl. „Já na to dávám pozor na první směně,“ vysvětloval mi. „Ty to zase budeš hlídat druhou směnu. A třetí směna, v noci... No, to tady není tolik lidí a navíc nepracují tak tvrdě. Jejich předák je většinu času opilý, takže musíme jen doufat...“

Čekal jsem, nechtěl jsem Méďu otravovat spoustou zmatených otázek. Konečně si všiml mého mlčení a nechápavého výrazu. „Já... Něco jsem našel,“ prozradil mi. „Možná to nic neznamená. Nejspíš o nic nejde. Ale já musím vědět, musím to zkusit, snažit se zjistit...“

„Co jsi našel, Méďo?“

Chvilí mě tiše pozoroval a pak zvedl jednu ze svých velkých dlaní až do úrovně prsou, prsty ohnuté, jako by držel nějaký imaginární objekt velikosti jablka. „Vejsce!“ oznámil mi po dlouhé odmlce. „Při kopání jsem nejdřív narazil na zkamenělé kosti a pak na tři vejce. Jedno rozbité, jedno popraskané... a jedno... neporušené. Žádné praskliny... hladké, čisté, dokonalé. Myslím... Myslím, že možná není mrtvé, Dudku. Myslím... když se o něj postarám, když ho budu zahřívát... Myslím, že se vylihne!“

Tam, odkud jsem přišel, lidé věří v nejrůznější věci, o kterých jsem slyšel, že v ně vzdělaní lidé z Ameriky nevěří. Uhrančivý pohled, který může nakazit dětská srdce tak, že nemluvně zemře, červený provázek na ochranu dítěte, prokletí černých koček, rozsypané soli a stovky jiných věcí, jak nám naše babičky vyprávěly o různých skrytých způsobech, jakými funguje náš svět. Tohle se ale takovým věcem, které mohly, ale nemusely existovat, nepodobalo. Kvůli tomuhle jsem spíš začal Méďu litovat. Jakmile jsem je začal hledat, viděl jsem spoustu kostí zkamenělých jako ty, které mi ukázal Méďa, a všechny byly kamenné – kameny ve tvaru kostí. I kdyby některý kámen měl tvar vejce, nemohlo se z něj nic vylihnout, stejně jako z jakéhokoli jiného kamene. Vyhýbal jsem se Méďovu pohledu, protože jsem nevěděl, co říct.

„Schovávám si ho pod hadrem,“ pokračoval, „v plechové krabici, kterou nechávám na polici, kam si ukládám kufřík s jídlem. Nesmí ležet na zemi, aby se k němu mohl dostat vzduch. A navíc je vysoko, takže je pořád v teple. To je důležité. Chápeš? Ale ten vzduch... ten je nejdůležitější. Musí zůstat tady dole v tomhle vzduchu, dokud nebude připravené. Kdyby ho někdo našel a vynesl nahoru, určitě by ho tím zabil!“

„Co bych měl teda dělat, Méďo?“

„Jen dávat pozor! Hlídat, aby se nikdo nehrabal v mých věcech! Aby nikdo nehýbal tou plechovkou ani se nepokoušel podívat se do ní! Dávej si jídelní kufřík nahoru na polici vedle mojí plechovky tak, aby to vypadalo, že je tvoje.“

Podle mě by bylo hrozně nepravděpodobné, že by někdo z dělníků v kesonu sahal na něco, co patří někomu jinému, natož aby to ukradl, ale musím s tím počítat. Čím víc Méďa o tom vejci mluvil, tím divočeji se díval a tím smutnější jsem byl.

Tak jsem požádal o přeložení na druhou směnu a šéfové souhlasili. Na práci v kesonu bylo těžké shánět lidi. Když dělníci

zjistili, jak těžká je to práce, navíc v tak cizím prostředí, jak děsivé představy to může v člověku vyvolávat, spousta jich odešla po prvním dni. Každý týden přibývaly v partě nové tváře a já jsem se už po pár měsících zařadil mezi „mazáky“ pracující na výkopu.

Jak mi Méďa svěřil, v rohu police byla v hadru zabalená plechovka od tabáku, do které bylo proraženo několik děr. Nikdy jsem se do ní nepodíval ani jsem se jí nedotkl. Jen jsem si dělal svoji práci a odcházel jsem na konci směny.

Pár dalších týdnů jsem se s Méďou skoro neviděl. Když jsem ho konečně potkal, bylo to v kesonu, během druhé směny. „Nazdar, Méďo!“ zavolal jsem na něj. „Přešel jsi na odpolední směnu?“

„Ano,“ zabručel a pak mě vzal za rameno a odvedl mě do prázdného kouta. „Poslouchej, Dudku. Potřebuji něco k jídlu. Neměl jsem nic v puse už... Podělíš se se mnou? Zaplatím ti za to.“

Zmatený tak, že jsem skoro nemohl mluvit, jsem mu odpověděl: „No jasně!“ Pak jsem si vzal svůj jídelní kufřík a podal jsem mu ho. „Vem si z něj, co chceš.“

Zalovil v kufříku, vytáhl jeden z mých dvou mohutných sendvičů, rozbalil papír a prohlédl si ho. Zjevně byl spokojen, protože si půlku odlomil a zbytek vrátil do kufříku. „Díky, Dudku,“ řekl, když už se ke mně obracel zády. Odcházel, držel kus sendviče, jako by to pro něj byla vzácnost, takovým způsobem, který neměl nic společného s hladem.

Uviděl jsem ho znovu před koncem směny. „Můžeš mi zítra přinést zase jídlo?“ zeptal se. Stál nakřivo, jako by byl příliš vyčerpaný na to, aby narovnal záda.

„Co se děje, Méďo? Proč si nemůžeš přinést vlastní jídlo?“

„Já tady zůstávám. Musím tady dole zůstat o... nevím, o něco déle. Možná pár dní. Ještě není připravené... Teda, myslím, že se to ještě neklube. Asi na to ještě nemá dost sil. A já ho musím krmit!“

Byl jsem si jistý, že vím, co „to“ je, nebo co si Méďa myslí, že to je. Ale každopádně mi z toho nebylo dobře. Nemohl jsem se přinutit, abych si svůj odhad ověřil, a tak jako tak jsem pochyboval, že by mi Méďa na tuhle otázku odpověděl. „Nemůžeš tady dole zůstat celé dny, Méďo,“ nabádal jsem ho. „Předák si toho všimne –“

Položil mi ruku na rameno. „Prosím! Jen teď pár dní potřebuju něco k jídlu! Udělej to pro mě, Dudku!“ Bylo to zvláštní, hrozně zvláštní vidět tohohle obra, o kterém jsem si kdysi nekriticky myslel, že je hrozně silný a odolný, jak mě o něco tak úpěnlivě prosí. Navíc ne za sebe, ale za...

„Samozřejmě, Méďo,“ odpověděl jsem. „Zítra přinesu víc jídla.“

Tak to pokračovalo tři dny. Během té doby jsem viděl, jak si Méďa přivlastnil jednu z bedniček od střelného prachu. Byly to robustní malé dřevěné bedny, které chlapi často používají jako stoličky k sezení při jídle. Méďa v ní vyfazel několik děr a víko zajistil několikrát překříženým provazem. Když jsem ho zpozřdál v zamlženém vzduchu pozoroval, viděl jsem, jak těmi otvory hází dovnitř kousky jídla. Když jsem každý den na konci směny odcházel z kesonu, Méďa tady zůstával schovaný v jednom ze vzdálenějších oddílů tak, aby si ho předák nevšiml.

Ráno čtvrtého dne, když jsem snídal, ke mně přistoupil nějaký muž. Byl to Ir jménem Quinn, který pracoval na noční směně a se kterým jsme si nedávno dali pár skleniček. „Chytili tvého bláznivého kámoše Mickeyho,“ začal. Z příběhu, který mi vyprávěl, jsem se dozvěděl, že si někdo při odchodu všiml, že Méďa chce zůstat v kesonu během výměny směň. Předák ho seřval na dvě doby a nařídil mu, aby odešel do přechodové komory a vypadl ze staveniště. „A tak vylezl nahoru s námi ostat-

ními,“ pokračoval Quinn. „Ale jak se dostal ven na vzduch, bylo jasné, že je nemocný – měl kesonovou nemoc. Ušel jen pár kroků a pak se svalil na zem jako podřátý. Odvezli ho do firemní nemocnice v docích.“

Když jsem se v nemocnici ptal po Méďovi, zavedli mě do místnosti, ve které bylo šest mužů, všichni leželi na úzkých postelích seřazených podél jedné stěny. S tím, jak keson klesal pode dno řeky, dostávalo kesonovou nemoc stále víc mužů. A v tomhle pokoji bylo dost místa pro spoustu dalších lůžek.

„Mladý Dudku,“ řekl mi Méďa, když jsem k němu přišel, a unaveně se usmál. Hlavu měl podloženou polštářem, ale jeho tělo bylo tak ochablé, že vypadalo, jako by ho nějaká strašná tíha zamačkala do matrace. „Koho by napadlo, že bych mohl dostat tuhle blbou nemoc, co? Býval jsem dole stejně dlouho jako všichni ostatní, a nikdy mi vůbec nic nebylo.“ Pokusil se o další úsměv a pak jen nějakou dobu ležel, aby popadl dech. „Není to příjemná nemoc, Dudku. Nemůžu se skoro hýbat. Nohy mám jako nějaké mrtvé kusy dřeva. Prý se to zlepšší, nikdo ale neví... Někdo se z toho dostane, někdo ne.“ Nenapadlo mě nic, co říct, čím bych Méďu nemohl urazit. Oba jsme věděli, že na kesonovou nemoc za posledních pár týdnů zemřeli dva lidé.

Pak Méďa zaostřil a upřeně se na mě zadíval. „Poslouchej, Dudku. Potřebuju od tebe pomoci. Moje bednička – to, co v ní schovávám – potřebuju, abys...“ Zarazil se, snad kvůli něčemu, co se objevilo na mé tváři. Následovala další dlouhá odmlka a mně připadalo, že Méďa sbírá síly na něco namáhavého. Ale když konečně zase promluvil, zdálo se, že se snaží změnit téma.

„Mají tady pár sestřiček,“ prozradil mi a přesunul zrak na dveře tohohle velkého pokoje. „Milý ženy, hodný a laskavý. Ale pořád se mnou mluví o modlitbě. Že se za mě budou modlit. Chtějí, abych se za sebe modlil také. Modlíš se, Dudku?“

„Ne moc často.“

„Já jsem se dřív modlil. Připadalo mi, že jsem blízko Bohu, někdy jako by byl...“ S bolestnou námahou zvedl jednu ruku a neurčitě máchl někam vedle sebe. „Jako by byl přímo se mnou. Když jsem byl malý, přemýšlel jsem, jestli se nestanu knězem. Pak jsem vyrostl, oženil jsem se a měli... měli jsme...“

Méďa měl kamennou tvář, nedával na sobě nic zdát, zjevně ale větu nedokázal dokončit. Nakonec zvedl z postele obě ruce a dal je blízko sebe, jako by držel něco v náručí. „Když vidíš smrt, Dudku, když ji vidíš a když ji popadneš a držíš ji v rukou jako něco hmotného, když víš, že je taková, jaká je – něco jistého a skutečného jako kámen, něco temného a hrozného, co je pořád tady, pořád s námi, co nás užírání zevnitř...“ Povzděchl si a pomalu spustil třesoucí se ruce dolů. „Když muž vidí něco takového, Dudku, přestane se modlit.“

Pak zůstal nehybně ležet. Tak tiše a klidně, že jsem se přistihl, jak ho kontroluju, jestli ještě dýchá. Když znovu promluvil, měl slabší hlas. „Ale teď jsem viděl něco jiného, Dudku. Něco živého. Něco živého, co by živé být nemělo. Něco krásného a naprosto jedinečného na celém světě. Chodí po dvou jako pták, ale pták to není. A pořád se na mě dívá, všude mě sleduje pohledem. Když sundám z bedničky víko, podívá se těma svýma očima na mě a... vidí mě. Vnímá mě jako spřátelenou živou bytost, a jeho oči mi říkají: „Jsem naživu, Méďo. Já žiju jako ty a ty žiješ jako já.“ Rozumíš, Dudku?“ Znovu pozvedl jednu ruku a natáhl ji ke mně, ale byl příliš slabý a nechal ji zase spadnout přes bok svého lůžka, dokud jsem mu ji nevrátil zpátky na matraci.

Po levé tváři mu začala pomalu klouzat slza, která stékala hlubokou vráskou od koutku oka až téměř k uchu.

„Co mám udělat, Méďo?“ zeptal jsem se.

„Jen ho krmit. Dírami v bedničce mu strkej nějaké jídlo.

Chleba, měkké maso, možná vařené vejce. Jen pokračuj v krmení! Až se tam zase vrátím, vynesu ho nahoru. Pryč z kesonu. Nevím, jestli už má dost sil na svět venku, musíme to ale risknout, co? On i já, prostě to budeme muset zkusit a uvidíme.“

Na své další směně v kesonu jsem našel Mědovu bedničku schovanou v koutě a podle všeho si jí nikdo nevšímal. Měda na její bok napsal uhlíkem svoje jméno, písmena byla neumělá a téměř nečitelná. Víko bylo stále převázané provázkem. Dlouhou chvíli jsem tam stál a díval jsem se. V tomhle mdlém světle existovala jen malá šance, že bych dokázal zjistit, jestli je něco ukryté uvnitř. A já se o to ani nepokusil. Mohl jsem provázek odvázat a víko sejmut, neudělal jsem ale ani to. Jen jsem tam stál a díval se do tmavého kouta, dokud na mě předák nezařval, abych se dal do práce. Při přestávce na jídlo jsem si dřepěl před bedničkou, jsme otočený zády k nejbližší skupině mužů. Rychle a nenápadně jsem odlomil půl sendviče a kousky nacpal přes otvory ve víku bedničky. Zevnitř se neozval žádný zvuk, pokračoval jsem ale v prostrkávání kousků chleba a masa tak rychle, jak to jen šlo, a pak jsem odešel.

Tenhle rituál jsem opakoval tři dny a čtvrtý den byla bednička pryč. Přesl jsem k muži, který stál nejbliž, pak postupně k dalším a každého jsem se ptal, jestli něco o té bedničce neví. Konečně jeden odpověděl jinak než nechápavým pohledem: „Jasně, ten obr, Mickey, si ji odnášel pod paží, když se dneska ráno odlakoval. Byl tady při výměně směň. Tys ho neviděl?“

Po směně jsem šel na ubytovnu, kde bydlel Měda. Nebyl doma a jeho spolubydlící z pokoje mi řekli, že si dnes ráno sbalil všechny svoje věci a odešel. Znovu jsem ho potkal až po čtyřech letech.

* * *

Byl to jeden z prvních teplých dnů v létě roku 1876. I když k dokončení stavby velkého mostu samotného zbývalo ještě několik let, newyorský keson už byl dávno dokončen. Obrovská šachta, kterou Měda, já a stovky dalších vyhloubili, teď byla zaplněná pevným betonem, na kterém byla postavená obrovská věž z kamenů vážící spousty tun. Ale to všechno už bylo za mnou. Teď jsem pracoval jako knihař a právě jsem procházel Central Parkem cestou na koncert v Naumburgově altánu. Zrovna jsem procházel kolem nějakého páru, na který jsem se vlastně ani nepodíval. Jen jsem si letmo všiml, že žena nese v náručí malé dítě. Když jsem je ale minul, po několika krocích jsem zaslechl chraplavý hlas volající mé jméno. Uvědomil jsem si, kdo to je, ještě dřív, než jsem se otočil.

„Mědo!“

„Mladý Dudku,“ pozdravil mě a usmál se na mě.

Chvilí jsem se zmožil jen na tupé zírání. Věděl jsem, že se dívám na Mědu, byl z něj ale úplně jiný člověk. Měl stále drsné, nepravidelné rysy, ale tvář byla měkčí, čistě oholená a růžová. Vlasy měl elegantně přistřížené a napomádané, oblečení čisté. Jedno z jeho víček taky nebylo tak výrazně níž jako dřív a působilo mnohem méně impozantně. Uvědomil jsem si, že Měda je teď podle všeho šťastný. On mě mezitím představoval ženě po svém boku, o které řekl: „Moje žena Rosalie.“ Něha v jeho hlase nenechala nikoho na pochybách o původu jeho štěstí. „A moje dceruška Anna!“ dodal a dotkl se rukou tváře batole v matčině náručí. „Kdo by věřil, že bych mohl mít tak krásnou rodinu? Co? Kdo by věřil?“ Hrdost z něj takřka tryskala všemi póry.

Pár minut jsme tam stáli mezi stromy a trávníky parku, bavili se o našich časech v kesonu, o probíhající stavbě mostu a o našich současných životech. Měda mi prozradil, že za peníze, které si našetřil z kesonu, si koupil poloviční podíl v hokynářství

a že s Rosalií se seznámil, když k němu chodila nakupovat. „Pořád mi radila, jak mám svůj krámk vést,“ prozradil mi, „tak jsem jí navrhl, ať si mě vezme, aby to mohla vzít do svých rukou!“ Zasmál se a jeho žena obrátila oči v sloup s výrazem, který mi prozrazoval, že jde mezi nimi o starý žert. Ani jeden z nás se nijak nezminil o posledních Mědových dnech v kesonu ani o bedničce, kterou si odtamtud odnesl.

Jak jsme se bavili, Mědova dcera se začala v matčině náručí vrtět. Ukázala na cestu, u které stál jeden z vozíků prodáváčů párků, které se v Central Parku začaly v poslední době objevovat. „Máma, táta,“ řekla vzrušeně: „Pájek pjo jaščujka? Pájek pjo jaščujka?“

Měda se na svou dcerku usmál. „Jaszczurka má spoustu jiného jídla, Aničko,“ řekl jí. „Můžeš ji nakrmit, až se vrátíme domů, dobře?“

„Ale pájek ona miluje!“ protestovala Anna, ale pak ji její matka postavila na štěrkovou cestu, a po několika vlnitých slovech ji vzala za ručičku a odvedla ji s sebou na trávník.

Pak jsem si uvědomil, že slovo, které mi vrtalo v hlavě, byla *jaszczurka*, tedy polsky ještěrka. Měda už ale pokračoval v konverzaci. Ptal se mě, kde teď bydlím a jestli jsem už potkal nějakou „milou dívku“. Odpovídal jsem mu roztržitě a koktavě. Mědovou jedinou reakcí na můj zmatený, zvědavý výraz bylo kratičké mrknutí. Potom jsem se podíval na jeho ženu a dceru procházející se ruku v ruce po trávě. Nějak mi došlo, že to je jediná odpověď, jakou kdy dostanu.

Rozešli jsme se o chvíli později a dál už jsem šel sám. Slunce mě hrálo na tváři a příjemný vánek s sebou přinášel sladkou vůni života.

*Poprvé vydáno v časopisu Asimov's SF
v srpnu roku 2015*

*Přeložil Tadeáš Pelech
Ilustroval Jan Štěpánek*

MEDAILONEK

KARL BUNKER

Americký autor SF (nar. 1955), kratší práce publikuje od roku 2006 a dosud jich vydal kolem dvaceti. Začínal na stránkách menších magazínů jako *Abyss & Apex* a svůj první výraznější úspěch slavil s povídkou „Under the Shooting Sky“ (Pod řvoucími nebesy, 2009, česky XB-1 9/2012), se kterou získal první místo v soutěži Robert A. Heinlein Centennial Short Story Contest. Od té doby se začal objevovat v ročencích Gardnera Dozoise i jiných editorů a se svými povídkami pronikl na stránky magazínů *F&SF* a *Interzone*, i když dnes se nejčastěji objevuje v *Asimov's SF* a *Analogu*. Z jeho kratších prací jmenujme především povídky „Gray Wings“ (2013) a „The Woman From the Ocean“ (2014). Noveleta „They Have All One Breath“ (Dýchání stejně všichni mají, 2016, česky XB-1 8/2017) byla nominována na Cenu čtenářů časopisu *Asimov's SF* a po zásluze se objevila také v ročencích Gardnera Dozoise a Neila Clarka. Bunker nezapře autora se zkušenostmi z mnoha oborů, v minulosti pracoval kupříkladu jako klenotník, výrobce hudebních nástrojů, sochař, mechanik či softwarový inženýr. Žije poblíž Bostonu ve státu Massachusetts spolu se svou ženou a početným zvířectvem, jak se na spisovatele sluší a patří.

Na noční straně Callisto

(NIGHTSIDE ON CALLISTO)

Thlustými stěnami iglů vytrvale pronikaly slabé vibrace – vibrace, které tam nepatřily. Jayne to rozeznala i ve spánku. Bojové reflexy, vytříbené během desetiletí strávených na stráži proti útokům Rudé, s věkem nezeslábly. Prudce otevřela oči. Zatajila dech. Vibrace prostupovaly stěnami, rámem postele, matrací, slyšitelné i přes Carlyno chraptivé oddechování.

V duchu si připomněla, že Rudá je daleko, daleko odsud. Že se nemůže odpoutat od Země, kde pronikla do každického aspektu života jako neúnávný, vše ovlivňující tok informací, hlídající myšlenky i činy miliard bytostí, aby směřovaly po cestách vedoucích k jejím, lidstvu neznámým cílům. Jayne nedovedla posoudit, zdali je Rudá živá nebo vědomá, a neměla názor ani na ryze jejích záměrů. Chtěla jen, aby se Rudá držela dál od Ulitových měst. Většinu svého dlouhého života Jayne obětovala nepolevující obraně jejich rostoucí unie, svazu roztroušených orbitálních osad, které se rozhodly udržet si na Rudé nezávislost. Teprve na odpočinku objevila nové příležitosti, jak se realizovat.

Před necelými čtyřicetými hodinami přistál její čtyřčlenný tým na Callisto, nejvzdálenějším z Galileových měsíců Jupitera a zároveň jediném, který se nachází až za pásy smrtící radiace plynného obra. Ještě před nimi na měsíc dorazil raft se stavební technikou a pracovní četou čítající deset malých robotů, kteří pro ně s předstihem smontovali prostorné iglů, aby se mohly rovnou zabydlet. Úkolem jejího týmu bylo postavit tu prototyp stanice na těžbu ledu, který by Ulitovým městům umožnil další růst.

Ty vibrace možná způsobují nějaké nově započaté práce na stavbě odpalovací rampy. Nejspíš to tak bude. Jenomže „nejspíš“ na vysvětlenou nestačí. Opatrně, aby nevzbudila Carly, která si do postele zalezla teprve před hodinou, vyklouzla Jayne zpod společné přikrývky. Členky týmu pracovaly v navzájem fázově posunutých dvanáctihodinových směnách a Jayne, která si vzala hned první šichtu, by už stejně za chvíli vstávala.

Vzduchová membrána, která zevnitř vystýlala stěny a strop, zareagovala na její pohyb a osvětlila prostor zastřeným šedým přisvitem. Jayne se beze spěchu postavila na spánkem strnulé nohy. Po sto letech existence byla hubená, šlachovitá a zimomřivá, a tak si na spodní vrstvu termoprádla natáhla ještě jedny volné termokalhoty a svetr ze stejného materiálu, navlékla si tenké rukavice a obula se do pohodlných přezůvek – k vrstvám, které je v iglů chránily před mrazivým vzduchoprázdňem venku, si tak dopřála ještě jednu navíc.

Věděla s naprostou jistotou, že v systému Jupitera jsou samy. Rudá tu ani být nemůže – zpoždění toku informací vlivem rychlosti světla jí nedovolí expandovat dál od Země – a žádná jiná expedice se takhle daleko už roky nevypravila. Tohle podnikají na vlastní pěst. Kdyby se něco zvrtilo, nikdo jim nepomůže – nakonec právě proto tenhle projekt svěřili jim. Jsou jedna jako druhá schopné, zkušené – a zralé na odpis.

Ložnice byla od zbytku iglů neprodyšně uzavřena přechodovou membránou. Jayne se membrány dotkla. I přes rukavici cítila, jak je rovná a tvrdá, ale když po ní přejela prsty, poddajně se rozestoupila v úhledných vlnách hladkých jako sklo.

Thlusté kvádry prastarého ledu, z nichž byly postaveny stěny a strop iglů, stínily vnitřek před kosmickým zářením, ale teprve vzduchová membrána ho činila obyvatelným. Polointeligentní, téměř jakoby živá tkáň zevnitř vystýlala všechny místnosti, udržovala v prostorách tlak a produkovala teplo a čerstvý vzduch. Při protržení se dovedla sama zacelit, a díky tomu, že byla pohyblivá, si dokázala poradit i s rozsáhlým poškozením.

Jayne prošla elastickým vstupním panelem do ústřední sekce, kde byly po obou stranách sprchy a toalety. Před ní dál napravo byl otevřený přechod do odpočívárny s pohodlným nafukovacím nábytkem, se zásobami jídla a ohřívací troubou. Nalevo byl vstup do velína, kde se střídaly v práci. Jayne odtamtud uslyšela přicházet Beritin hlas. Slovům nerozuměla, ale Beritin pronikavý, rozzlobený tón potvrzoval, že její tušení bylo správné – něco se podělo.

Potlačila nutkání okamžitě běžet do velína. Věk a zkušenost ji naučily dbát za všech okolností na základní potřeby, takže si nejdřív odskočila na záchod, a teprve když vyřídila, co musela, rozběhla se poklusem za roh.

Berit ji zaslechla přicházet a nasupeně ji pozdravila. Bylo jí devětadevadesát – její věk prozrazovala průsvitně tenká hnědá pokožka, varhánky vrásek u přísných očí a řídnuoucí sněhově bílé vlasy. Stejně jako Jayne strávila většinu života vojenskou službou u obranných složek a tak jako ona měla to výjimečné štěstí, že se dožila odchodu na odpočinek. Absolvovaly spolu víc akcí, než si jedna nebo druhá chtěly připouštět. „Co tě vzbudilo?“ vyjela na ni Berit.

„Tušení, že jsme v maléru. Proč jsem ve tvém hlase zaslechla nelibost?“

„Protože se mi to nelíbí.“

„Jde o roboty. Něco do nich vjelo a nechťejí poslouchat,“ uvedla Jayne trochu víc do obrazu Lorelei, aniž by se k ní otočila od trojrozměrného modelu stanice. Lorelei byla jejich civilní strojní inženýr, drobná, jemná žena, ve svých sto třech letech dokonce starší než Jayne.

„Rudá si na nás došlápla i tady,“ dodala s fatalistickým přesvědčením Berit.

Jayne se k nim připojila a ve třech se sklonily nad model. „Jak?“

Lorelei k ní vzhledla hlubokýma modrýma očima, zářícíma ze záhybů zdrsňelých tmavě pokožky. Oslnivě bílé vlasy, navzdory létům pořád husté, měla spletené do silného copu, který jí spadal přes jedno rameno. Otevřela pusku, aby něco řekla – když vtom se po celém iglů hlasitě rozječela siréna. Jayne zalehlo v uších. Přechodová membrána se kvapem uzavřela a neprodyšně izolovala velín od zbytku stanice. Umlčela i sirénu, ale Jayne pořád tlumeně slyšela kvílení unikajícího vzduchu.